

Îndrumar pentru organizarea și funcționarea Serviciului de gestionare a deșeurilor municipale

Acest Îndrumar a fost elaborat în cadrul Proiectului “Comunicarea Strategică pentru implementarea Programului Național de Deșeuri Solide în Moldova în Regiunile de Management Deșeuri 5,8 și 1” implementat de A.O. EcoVisio și A.O. E-Circular, finanțat de Suedia în parteneriat cu Programul „EU4Moldova: Comunități Locale”, finanțat de Uniunea Europeană, Ministerul Federal German pentru Cooperare Economică și Dezvoltare (BMZ), Cooperarea Austriacă pentru Dezvoltare (ADC) și Ministerul Afacerilor Externe al Republicii Polone – Asistența Poloniei; și implementat de Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ), Agenția Austriacă pentru Dezvoltare (ADA) și Solidarity Fund PL (SFPL) în Moldova. Conținutul Îndrumarului aparține autorilor și nu reflectă în mod neapărat viziunea partenerilor sus-menționați.

Abrevieri

APL	Autoritate Publică Locală
DEEE	Deșeuri de echipamente electrice și electronice
DMS	Deșeuri municipale solide
PLGD	Program Local de Gestionare a Deșeurilor
REP	Responsabilitate Extinsă a Producătorului
RMD	Regiune de Management a Deșeurilor
SMID	Sistem de Management Integrat a Deșeurilor
SF	Studii de Fezabilitate
ST	Stație de transfer
OR	Operator Regional
U.A.T.	unitate administrativ teritorială

Noțiuni cheie

Asociații de dezvoltare intercomunitară de management al deșeurilor	Asociație nonprofit, apolitică, cu statut de persoană juridică, înființată, în condițiile legii, de două sau mai multe unități administrativ-teritoriale în vederea realizării în comun a proiectelor de dezvoltare de interes local sau regional ori în vederea furnizării/prestării în comun a serviciilor publice.
Administrarea serviciului de gestionare a deșeurilor municipale	Activitățile autorităților administrației publice locale realizate pentru stabilirea regulilor de prestare a serviciului de gestionare a deșeurilor municipale, pentru adoptarea reglementărilor de gestionare a deșeurilor municipale, precum și pentru monitorizarea respectării acestor reguli de gestionare a deșeurilor municipale
Serviciu de gestionare a deșeurilor municipale	Serviciu de gestionare a deșeurilor reprezintă un serviciu public care cuprinde colectarea, transportul, valorificarea și eliminarea deșeurilor municipale, organizarea și monitorizarea acestor activități și întreținerea ulterioară a depozitelor de deșeuri.
Sistem complementar de colectare a deșeurilor	Sistem destinat gestionării deșeurilor generate de utilizarea produselor supuse reglementărilor de responsabilitate extinsă a producătorului (în particular, echipamente electrice și electronice, baterii și acumulatori, ambalaje) pentru asigurarea atingerii țintelor de colectare a deșeurilor în conformitate cu reglementările specifice stabilite de Guvern
Sistem de management integrat al deșeurilor municipale	Set de măsuri organizatorice, tehnice și legale asociate de implementarea funcțiilor de management al deșeurilor municipale;
Regiune de management al deșeurilor municipale	Zonă ce acoperă teritoriul mai multor localități, în care autoritățile administrației publice locale cooperează în vederea asigurării funcționării eficiente a sistemului de management integrat al deșeurilor la nivel regional și a furnizării de servicii de management al deșeurilor municipale de calitate și accesibile tuturor deținătorilor de deșeuri municipale din regiune
Responsabilitate extinsă a producătorului	Totalitatea de obligații de ordin financiar și/sau organizatoric impuse producătorilor, în mod individual sau colectiv, pentru recuperarea și valorificarea sau reciclarea produselor scoase din uz sau devenite deșeuri.

Introducere

Prezentul Îndrumar este elaborat pentru Autoritățile Publice Locale responsabile de organizarea și gestionarea serviciilor de gestionare deșeuri.

Informația din prezentul îndrumar transpune obiectivele și acțiunile stabilite în Programul Național pentru Gestionarea Deșeurilor pentru anii 2023-2027, reglementări cheie din Legea nr.209/2016 privind deșeurile și opțiuni propuse pentru gestionarea deșeurilor conform Studiilor de fezabilitate elaborate pentru 3 regiuni de management deșeuri: RMD 5, RMD 8 și RMD 1.

Obiectivul Îndrumarului este de a oferi ghidare cu privire la principalele etape care trebuie parcurse în crearea și/sau îmbunătățirea unui sistem de management al deșeurilor și la implementarea unui proiect/plan de acțiuni privind serviciul de gestionare a deșeurilor. Îndrumarul este bazat pe cele mai bune practici de gestionare a deșeurilor în corespundere cu cadrul legal existent.

Informația din îndrumar servește intereselor subiecților implicați în activitățile privind serviciul de gestionare a deșeurilor, și anume:

- administrației publice locale;
- operatorilor de serviciu public de management al deșeurilor;
- organizațiilor naționale și internaționale de finanțare în domeniul gestionării deșeurilor;
- reprezentanților sectorului civic, care implementează proiecte de gestionare a deșeurilor.

Acest Îndrumar va fi actualizat și completat periodic, pe măsură ce noi cerințe legale și regulatorii și modele de politici-cadru vor fi elaborate cu referire la sectorul de management al deșeurilor.

Organizarea serviciului public de gestionare deșeuri

Serviciul de gestionare deșeuri face parte din sfera serviciilor publice de gospodărie comunală reglementate prin **Legea serviciilor publice de gospodărie comunală nr. 1402/ 2002 și include următoarele activități:**

- a) colectarea separată și transportul separat al deșeurilor municipale;
- b) transferul deșeurilor municipale în stații de transfer;
- c) sortarea deșeurilor de hârtie, metal, plastic și sticlă colectate separat din deșeurile municipale în stații de sortare;
- d) colectarea separată a biodeșeurilor, sortarea și tratarea acestora în stații de compostare;
- e) organizarea prelucrării, neutralizării și valorificării materiale și energetice a deșeurilor municipale;
- f) eliminarea, prin depozitare, a reziduurilor provenite din valorificarea deșeurilor, precum și a deșeurilor care nu pot fi valorificate la depozitele de deșeuri nepericuloase;
- g) măturatul, spălatul, stropirea și întreținerea căilor publice, inclusiv colectarea și transportul deșeurilor provenite din coșurile stradale la depozitele de deșeuri sau la instalațiile de tratare;
- h) curățarea zăpezii de pe căile publice și menținerea în funcțiune a acestora pe timp de polei sau de îngheț;
- i) dezinfecția, dezinsecția și deratizarea la obiectivele din domeniul public și domeniul privat al unității administrativ-teritoriale.

Gestionarea conformă a deșeurilor de către APL-uri este reglementată prin Legea nr.209/2016 privind deșeurile. **Conform legii, atribuțiile APL privind gestionarea deșeurilor includ:**

Crearea unui **sistem eficient de colectare**, de asigurare etapizată a condițiilor pentru colectare separată, transport, valorificare și eliminare finală a deșeurilor și stabilirea modului de funcționare a acestuia;

Alocarea terenurilor necesare pentru colectarea separată a deșeurilor municipale, cel puțin a deșeurilor periculoase, a hârtiei, a materialelor plastice, a sticlei, a metalelor, a biodeșeurilor, a uleiurilor și a grăsimilor comestibile și, de la 1 ianuarie 2025, a textilelor, inclusiv dotarea acestora cu containere specifice tipurilor de deșeuri, precum și funcționalitatea acestora;

Desemnarea locațiilor, în bază de contract cu sistemele colective, pentru **dezvoltarea sistemului complementar de colectare a deșeurilor** generate de utilizarea produselor supuse reglementărilor de responsabilitate extinsă a producătorului, precum echipamentele electrice și electronice, bateriile și acumulatorii, ambalajele;

Colectarea separată și transportul la timp al întregii cantități de deșeuri municipale produse pe teritoriul unităților administrativ-teritoriale;

Organizarea serviciului public de gestionare deșeuri

Amenajarea unor spații speciale pentru depozitarea deșeurilor colectate separat, dimensionate corespunzător, pentru a asigura protecția mediului și a sănătății populației;

Depozitarea deșeurilor municipale doar în locurile special amenajate în corespundere cu documentația de urbanism;

Evidența datelor și informațiilor privind deșeurile și gestionarea deșeurilor municipale colectate de la populație, de la unitățile comerciale și instituții, în bază de contract, raportînd anual aceste date, prin intermediul operatorilor de gestionare a deșeurilor municipale, Agenția de Mediu în conformitate cu H.G.nr.501/2018.

În scopul stabilirii SMID, autoritățile administrației publice locale asigură alocarea terenurilor, **dezvoltarea și funcționarea cel puțin a unui centru pentru 50000 de locuitori** în vederea colectării și a tratării următoarelor fluxuri de deșeuri:

- deșeuri provenite din construcții și demolări, generate de activitățile persoanelor fizice care nu desfășoară activități economice;
- deșeuri voluminoase, inclusiv saltele și mobilier;
- produse scoase din uz, precum echipamente electrice și electronice, baterii și acumulatori, ambalaje, în cazul în care acestea se colectează ca parte a unui serviciu prestat producătorilor, în conformitate cu prevederile alin. (5) din prezentul articol și ale art. 12 din Legea nr.209/2016;
- deșeuri biodegradabile provenite din întreținerea spațiilor verzi, a grădinilor și a gospodăriilor, pentru prelucrare în compost în temeiul art. 56;
- deșeuri periculoase gestionate în conformitate cu cerințele stabilite la art. 20–23, pentru a preveni contaminarea altor deșeuri municipale cu cele periculoase.

Regionalizare serviciu gestionare deșeuri

Autoritățile administrației publice locale contribuie, în limitele competențelor prevăzute de prezenta lege, la **stabilirea unui sistem de management integrat al deșeurilor la nivel regional** și asigură cooperarea regională în vederea constituirii **asociațiilor de dezvoltare intercomunitară de management al deșeurilor**, bazate pe abordarea regională și divizarea teritorială a țării în 6 regiuni de management al deșeurilor, după cum urmează:

Regiunea 1 – Cahul, Cantemir, Taraclia, Ceadâr-Lunga, Vulcănești și Comrat;

Regiunea 2 – Leova, Cimișlia, Basarabeasca, Căușeni și Ștefan Vodă;

Regiunea 4 – mun. Chișinău, Strășeni, Ialoveni, Hâncești, Criuleni, Cocieri, Anenii Noi și Orhei;

Regiunea 5 – Ungheni, Nisporeni, Criuleni;

Regiunea 7 – mun. Bălți, Drochia, Râșcani, Glodeni, Florești, Fălești, Sângerei, Soroca, Șoldănești, Rezina și Telenеști;

Regiunea 8 – Briceni, Ocnița, Edineț și Dondușeni.

Conform art.11, alin.(21) din Legea nr.209/2016 privind deșeurile “Regruparea și/sau redimensionarea regiunilor de management al deșeurilor poate avea loc în baza studiilor de fezabilitate argumentate”.

Deșeurile municipale generate într-o regiune de management al deșeurilor municipale **pot fi eliminate numai într-un depozit de deșeuri nepericuloase, stabilit în acea regiune, construit și exploatat conform prevederilor art.16 din Legea nr.209/2016 privind deșeurile**

Promovarea abordării regionale în planificarea gestionării deșeurilor este esențială atât pentru atragerea investițiilor necesare, cât și pentru asigurarea recuperării costurilor mari alocate.. Concomitent, dezvoltarea infrastructurii de gestionare a deșeurilor, în special a sistemelor de colectare și sortare a acestora, contribuie la implementarea principiului economiei circulare.

Sistem de management integrat al deșeurilor la nivel regional

Colectarea separată a deșeurilor

Servicii
complementare
(REP)

Transportare deșeurii
colectate separat la
Stația de Transfer

Evacuare deșeurii
colectate la **Stația de
Transfer (ST)**

Doar deșeurile care vor fi
colectate separat corect la
sursă vor putea fi calitativ
sortate, ulterior reciclate!

Stație de sortare

Doar deșeurile organice
colectate separat de cele
reciclabile și reziduale
vor putea fi compostate!

Stație de compostare

Eliminare deșeurii prin
depozitare

Doar cantitatea
care nu poate fi
reciclată și/sau
compostată

Colectarea separată a deșeurilor

Activitatea de colectare a deșeurilor se va realiza conform unui sistem de colectare aprobat de autoritatea publică locală, în spațiile special amenajate, care pot fi asigurate de autoritatea publică locală sau operator.

Deșeurile municipale sunt definite în art. 2, pct.10), lit. a) din Legea nr.209/2016 privind deșeurile, ca fiind deșeuri amestecate și deșeuri colectate separat care provin din gospodăria și deșeuri similare ca natură sau compoziție care provin din activități comerciale, industriale și administrative, inclusiv hârtie și carton, sticlă, metale, materiale plastice, deșeuri biodegradabile, lemn, textile, ambalaje, echipamente electrice și electronice, baterii și acumulatori, precum și deșeuri voluminoase.

Deșeurile municipale se regăsesc în categoria 20 din Lista deșeurilor, aprobată în baza Hotărârii de Guvern nr. 99/2018.

Categoria 20 din Lista deșeurilor, aprobată în baza [Hotărârii de Guvern nr. 99/2018](#).

20	DEȘEURI MUNICIPALE (DEȘEURI PROVENITE DIN GOSPO-DĂRII ȘI DEȘEURI SIMILARE, PROVENITE DIN COMERȚ, INDUSTRIE ȘI INSTITUȚII), INCLUSIV FRAȚIUNI COLEC-TATE SEPARAT	20 01 34	baterii și acumuloare, altele decât cele specificate la 20 01 33
20 01	fracțiuni colectate separat (cu excepția celor de la subcategoria 15 01)	20 01 35*	echipamente electrice și electronice casate, altele decât cele menționate la 20 01 21 și 20 01 23, cu conținut de componente periculoase, provenite din echipamentele electrice și electronice pot include acumulatori și baterii, conform mențiunii de la 16 06, fiind marcate ca periculoase; comutatoarele cu mercur, sticla de la tuburile catodice și alte tipuri de sticlă activată etc.
20 01 01	hârtie și carton	20 01 36	echipamente electrice și electronice casate, altele decât cele specificate la 20 01 21, 20 01 23 și 20 01 35
20 01 02	sticlă	20 01 37*	lemn cu conținut de substanțe periculoase
20 01 08	deșeuri biodegradabile de la bucătării și cantine	20 01 38	lemn, altul decât cel specificat la 20 01 37
20 01 10	îmbrăcăminte	20 01 39	materiale plastice
20 01 11	materiale textile	20 01 40	metale
20 01 13*	solvenți	20 01 41	deșeuri de la curățatul coșurilor de fum
20 01 14*	acizi	20 01 99	alte fracții nespecificate
20 01 15*	alcalii	20 02	deșeuri din grădini și parcuri (inclusiv deșeurile din cimitire)
20 01 17*	substanțe chimice fotografice	20 02 01	deșeuri biodegradabile
20 01 19*	pesticide	20 02 02	pământ și pietre
20 01 21*	tuburi fluorescente și alte deșeuri cu conținut de mercur	20 02 03	alte deșeuri nebiodegradabile
20 01 23*	echipamente casate cu conținut de clorofluorocarburi	20 03	alte deșeuri municipale
20 01 25	uleiuri și grăsimi comestibile	20 03 01	deșeuri municipale amestecate
20 01 26*	uleiuri și grăsimi, altele decât cele specificate la 20 01 25	20 03 02	deșeuri din piețe
20 01 27*	vopsele, cerneluri, adezivi și rășini cu conținut de substanțe periculoase	20 03 03	reziduuri de la curățarea străzilor
20 01 28	vopsele, cerneluri, adezivi și rășini, altele decât cele specificate la 20 01 27	20 03 04	nămolul din fosele septice
20 01 29*	detergenți cu conținut de substanțe periculoase	20 03 06	deșeuri de la curățarea canalizării
20 01 30	detergenți, alții decât cei specificați la 20 01 29	20 03 07	deșeuri voluminoase
20 01 31*	medicamente citotoxice și citostatice	20 03 99	alte deșeuri municipale nespecificate
20 01 32	medicamente, altele decât cele specificate la 20 01 31		
20 01 33*	baterii și acumuloare incluse la 16 06 01, 16 06 02 sau 16 06 03 și baterii și acumuloare nesortate conținând aceste baterii		

Forme de organizare colectare deșuri

Colectare "din poartă în poartă" a deșeurilor prin:

- distribuirea a **2 pubele** cu o capacitate de 120 l – 240 l per gospodărie, din care una pentru reciclabile (masa uscată) și una pentru deșeuri nereciclabile (masa umedă);
- distribuirea a **3 pubele** cu o capacitate de 120 l – 240 l per gospodărie, din care una pentru reciclabile (plastic, metal, hârtie și carton), una pentru deșeuri organice și una pentru reziduale, deșeuri care nu pot fi reciclate și nici compostate, precum șervețele de hârtie murdare, absorbante igienice, scutece, etc. Colectarea pe 3 fracții garantează o calitate mai bună pentru deșeuri reciclabile și inclusiv posibilitatea de a composta deșeurilor organice din lipsa contaminării cu cele reziduale.

Colectare de pe **"puncte de colectare"** aplicând sistem de aducere

- amplasarea a cel puțin 2 tomberoane cu o capacitate de 1,1 m³ (uscă și umed) într-un punct de colectare din localitate.
- amplasarea tomberoanelor cu o capacitate de 1,1 m³ în apropierea magazinelor pentru colectarea separată a sticlei.

Această metodă presupune și amplasare tomberoane pe plăci de beton prefabricate, în locații convenite în prealabil de APL.

Centre de colectare sub formă de spații special amenajate (opțional cu containere de mari dimensiuni, poster informativ, gard, acoperiș) unde se acceptă deșeuri reciclabile (ex. hârtie/carton, plastic, sticlă, DEEE-uri), inclusiv mobilierul vechi din lemn (cum ar fi dulapuri, mese, scaune) poate fi inclus aici, mai ales dacă este asociat cu renovări sau demolări. Astfel de centre ar putea favoriza și crearea cel puțin a unui loc de muncă și a unui centru de reparație a deșeurilor acumulate dar care mai pot fi reutilizate. Centrele pot fi dezvoltate pe amplasamentul stațiilor de transfer sau alte spații alocate de APL.

APL-urile pot încheia contracte cu operatori autorizați pentru a colecta și trata deșeurile reciclabile. [Link acces date operatori autorizați de Agenția de Mediu pe tipuri de deșeuri.](#)

Organizare centru de colectare deșeuri

Selectarea locului

- Locație accesibilă rezidenților și camioanelor, situată într-o zonă nerezidențială pentru a reduce impactul asupra comunității.
- Divizarea amplasamentului în zone de gestionare a deșeurilor conform reglementărilor locale.
- Dimensiuni suficiente pentru recepționarea deșeurilor voluminoase și echipamentele necesare.

Infrastructură

- Drumuri de acces bine întreținute pentru intrarea și ieșirea ușoară a camioanelor.
- Garduri perimetrice, camere de securitate și iluminat pentru a proteja locația de accesul neautorizat.
- Controlul drenajului pentru prevenirea levigatului și controlul poluării pentru a proteja mediul.
- Pod bascula pentru a măsura cantitatea de deșeuri care intră în instalație.

Facilități și echipamente

- Zone de depozitare separate pentru diferite tipuri de deșeuri voluminoase (de exemplu, mobilier, electrocasnice, resturi de construcție etc).
- Dotarea cu echipamente de sortare și prelucrare (zdrobirea, mărunțirea sau balotarea deșeurilor) și echipamente de încărcare și descărcare (stivuitoare, macarale sau alte echipamente pentru manipularea articolelor mari).
- Containere pentru depozitarea temporară a deșeurilor, durabile pentru a stoca și transporta diferite tipuri de deșeuri.

Personal și formare profesională

- Personal calificat (șoferi, operatori, sortatori).
- Instruire privind siguranța, manipularea deșeurilor și utilizarea echipamentelor.

Conform Legii nr.209/2016 privind deșeurile, autoritățile administrației publice locale asigură alocarea terenurilor, **dezvoltarea și funcționarea cel puțin a unui centru pentru 50000 de locuitori** în vederea colectării deșeurilor.

Sistem complementar de colectare deșuri

Conform noilor actualizări la Legea nr.209/2016 privind deșeurile, autoritățile administrației publice locale pot colabora, cu producătorii de produse supuse reglementărilor REP, care își onorează obligația în mod colectiv (sunt parte a sistemelor colectiv autorizate de Agenția de Mediu) pentru a crea **servicii complementare de gestionare a deșeurilor**.

Conform art.12, alin. (4), sistemelor colective le revine obligația de la încheierea contracte cu autoritățile administrației publice locale sau cu persoanele juridice înființate de acestea, desemnate să administreze SMID.

Contractele vor reglementa cooperarea în organizarea colectării separate, a transportului și a pregătirii pentru utilizare a **deșeurilor de ambalaje (obligatoriu)** și, opțional, a deșeurilor de echipamente electrice și electronice, de baterii și acumulatori, generate în fluxul de deșuri municipale.

Aceste contracte vor detalia modalitățile de finanțare, procedurile de depunere a documentelor, care atestă gestionarea deșeurilor și aranjamentele pentru monitorizarea îndeplinirii obligațiilor contractuale.

Sistemele colective finanțează costurile aferente colectării separate, transportului și operațiunilor de tartare a deșeurilor, furnizării de informații adecvate deținătorilor de deșuri, implementării sistemului de deposit, alte cheltuieli de ordin administrativ, precum și dezvoltarea infrastructurii pentru colectarea deșeurilor de produse reglementate prin REP, generate în fluxul de deșuri municipale, proporțional cu cota de piață deținută de membrii săi, care se calculează, în conformitate cu procedura stabilită de Agenția de Mediu, pe baza cantității produselor plasate pe piață în perioada de raportare, declarată de sistemele individuale și colective.

Link acces date despre sisteme colective autorizate de Agenția de Mediu

Conform art.54, alin. (7¹) din Legea nr.209/2016 privind deșeurile, pentru aplicarea unitară la nivel național a colectării selective, **deșeurile de ambalaje** se colectează în containere inscripționate cu denumirea materialului/materialelor pentru care sunt destinate și fabricate sau inscripționate, în mod corespunzător, în culoare:

Tipuri de containere pentru deșeuri

Tomberoane de 120 L sau 240 L pentru colectare "din poartă în poartă"

Tomberoane de 1,1 m³ pentru reciclabile (plastic, hârtie/carton, metal și materiale compozite) amplasate la puncte de colectare și utilizate pentru "sistemul de aducere".

Tomberoane de 1,1 m³ pentru reciclabile (sticlă) amplasate la puncte de colectare/în apropierea punctelor de vânzare și utilizate pentru "sistemul de aducere".

Tomberoane de 1,1 m³ pentru deșeuri organice amplasate la puncte de colectare și utilizate pentru "sistemul de aducere".

Saci pentru colectare deșeuri. Costurile de achiziționare a sacilor puși la dispoziția utilizatorilor (persoane fizice și juridice) vor fi incluse în tariful/taxa de salubritate.

Tipuri de containere pentru deșuri

Tomberoane de 120-240 L și de 1 m³ pentru deșuri municipale periculoase

Containere roll-on 9.8-20 m³, pentru deșuri voluminoase

Tomberoane și/sau containere pentru colectare separată deșuri textile cu un volum de la 1 m³ la < 2,5 m³

Lăzi pentru compostare deșuri organice (preferabil de 1m³)

Evacuarea și transportarea deșeurilor

În conformitate cu studiile de fezabilitate elaborate, pentru colectarea și transportarea deșeurilor solide se va utiliza transport specializat cu compactare de capacitatea de 6 m³, 10 m³ și 16 m³. Aceste autospeciale de colectare a deșeurilor trebuie să fie echipate cu sistem hidraulic sau electric pentru încărcarea containerelor/pubele standard cu capacități cuprinse între 120 și 1.100 litri.

Camioanele pentru colectare/transportare deșeurilor per RMD-uri vor fi noi de standardul Euro 6 (nivel redus de poluare a mediului), dotate cu sistem de control al presiunii, monitorizare a temperaturii nivelului de combustibil, ulei, poluare.

Camion cu sistem de ridicare tip „cârlig” utilizat frecvent pentru transportul containerelor de mare capacitate la stațiile de transfer. Acest tip de transport permite încărcarea și descărcarea rapidă a containerelor, economisind timp și reducând efortul manual. Este perfect pentru transportul volumelor mari de deșeurilor, inclusiv deșeurilor municipale și industriale.

Camion cu sistem de ridicare tip „cârlig”

Camion cu compactoare de 6 m³

Camion cu compactoare de 10 m³

Camion cu compactoare de 14 m³

Camion cu compactoare de 16 m³

Evacuarea și transportarea deșeurilor

Pentru facilitarea procesului operațional de salubritate și întreținere a spațiilor verzi și drumurilor locale, se recomandă utilizarea unui tractor comunal, dotat cu echipamente suplimentare care să permită utilizarea sa în diverse activități. Acest tip de unitate poate include:

- **Remorcă cu benă**, potrivită pentru colectarea și transportul deșeurilor vegetale, pământului sau altor materiale rezultate din curățarea spațiilor verzi.
- **Remorcă cu rezervor de apă**, utilizată pentru irigarea spațiilor verzi sau spălarea drumurilor.
- **Încărcător frontal**, folosit pentru manipularea materialelor vrac (pietriș, nisip) sau pentru colectarea deșeurilor voluminoase.
- **Lamă de dezăpezire**, utilizată pentru întreținerea drumurilor locale în sezonul rece, asigurând îndepărtarea rapidă a zăpezii.

Avantaje:

- Versatilitate ridicată, datorită accesoriilor interschimbabile.
- Reducerea costurilor operaționale prin utilizarea unui singur echipament pentru multiple activități.
- Durabilitate și eficiență în utilizarea resurselor locale.

Recomandări pentru utilizare:

- **În perioada caldă** pentru irigații și curățarea spațiilor publice.
- **În perioada rece** pentru dezăpezire și transportul materialelor antiderapante.

Stații de transfer (ST)

Stațiile de transfer sunt spații de depozitare provizorie, special desemnate în care deșeurile sunt colectate și transferate apoi în alte vehicule, micșorând astfel costul de transport și reducând necesitatea de a construi multe depozite, ceea ce ar fi foarte costisitor.

La nivel regional, ST servesc drept legătură între programul de colectare a deșeurilor solide al unei comunități și o instalație finală de eliminare a deșeurilor la nivel de regiune. În forma sa cea mai simplă, o ST este o instalație cu o zonă de primire în care vehiculele de colectare a deșeurilor își descarcă încărcăturile.

Tipuri de deșuri gestionate la ST:

- **Deșuri municipale solide (DMS)** - generate de gospodării, afaceri și instituții; includ ambalaje, deșuri alimentare, materiale degradabile și inerte.
- **Deșuri de curte** (verzi) - frunze, crengi, iarbă, flori, resturi vegetale; tratate prin compostare.
- **Deșuri menajere periculoase** - vopsele, baterii, lămpi fluorescente, medicamente expirate, produse chimice și aerosoli.
- **Deșuri reciclabile** - hârtie, plastic, sticlă, metale, anvelope, electronice, uleiuri – utilizate pentru producerea de noi materiale.
- **Deșuri voluminoase**, inclusiv saltele și mobilier.

Teritoriul unei ST poate fi utilizat și pentru organizarea centrului comunitar pentru uz public de colectare deșuri solide reciclabile. Aceste centre permit cetățenilor să livreze deșeurile direct la instalația stației de transfer. Unele centre de colectare deșuri oferă programe de gestionare a deșeurilor din curte, a articolelor voluminoase, a deșeurilor menajere periculoase și a materialelor reciclabile. Aceste centre multifuncționale ajută la atingerea obiectivelor de reciclare și sporesc cunoștințele publicului despre gestionarea adecvată a deșeurilor.

Instalații de compostare

Legea nr. 209/2016 privind deșeurile (art. 56) impune noi reglementări referitoare la colectarea separată a biodeșeurilor pentru compostarea și fermentarea acestora, tratarea biodeșeurilor într-un mod care asigură un înalt nivel de protecție a mediului și folosirea sigură a compostului produs din biodeșeuri.

Deșeurile biodegradabile provenite din parcuri și grădini trebuie să fie colectate separat și transportate la stațiile de compostare sau pe platforme individuale de compostare.

Pentru compostarea deșeurilor verzi sunt analizate următoarele trei opțiuni:

- **OPȚIUNEA 1:** Compostarea deșeurilor verzi colectate separat din zonele publice la instalația centralizată de compostare situată pe amplasamentul depozitului regional (locațiile pentru RMD 5,8 și 1 sunt prezentate în Anexa nr.1 la îndrumar). Fiecare instalație va fi dotată cu încărcător pe roți, tocător, tractor cu remorci, utilaj de aerare pentru a întoarce compostul cu autopropulsie tras de tractor, ciur de rafinare a compostului.
- **OPȚIUNEA 2:** Adicional, compostarea ar putea fi organizată direct pe terenuri agricole în mai multe locații din raioanele parte a RMD-urilor. În acest caz, localitățile pentru o gestionare mai eficientă a costurilor ar putea utiliza de comun echipamente de compostare mobile.
- **OPȚIUNEA 3.** Compostarea la domiciliu. În acest caz este recomandabil ca costul compostoarelor să fie suportat de gospodăriile individuale și să nu fie inclus în investițiile publice. Eforturile majore ale autorităților locale se vor axa pe finanțarea și implementarea campaniilor de sensibilizare a publicului. De asemenea, este recomandabil compostarea la domiciliu să fie inițiată și testată pe bază pilot.

Instalații de sortare

O instalație de sortare este destinată gestionării deșeurilor reciclabile colectate separat. Sistemul descris mai jos exemplifică funcționarea unei stații de sortare utilizate pentru a procesa manual deșeurile de plastic, hârtie, carton și metale. **Structura și funcționarea instalației prevede:**

Recepția deșeurilor colectate separat:

- Deșeurile reciclabile sunt colectate în pubele separate la nivelul localităților și transportate către instalația de sortare prin intermediul stațiilor de transfer.
- În unele cazuri, deșeurile reciclabile pot fi livrate direct la stația de sortare, evitând un punct intermediar.

Procesul de sortare:

- Deșeurile reciclabile sunt descărcate în buncărul de alimentare al stației de sortare.
- Sortarea se realizează manual, lucrătorii separând deșeurile pe categorii, plasate ulterior în pungi mari sau în amplasate lângă bandă.
- Deșeurile reziduale îndepărtate în procesul de sortare sunt transportate în containere speciale pentru a fi eliminate ulterior la depozitul de deșeurii.

Compactarea deșeurilor sortate:

- Prin balotarea deșeurilor, volumul acestora este redus semnificativ, facilitând manipularea, depozitarea și transportul. Dimensiunea standard a balotului este de obicei între **1,2 m și 1,5 m în lungime**, ceea ce permite manipularea ușoară și transportul eficient. Ca exemplu un balot deșeurii din plastic de tip PET poate avea între **250 și 400 kg**

Depozitare temporară și livrare:

- Deșeurile balotate sunt depozitate temporar în hale protejate sau sub acoperișuri, până la preluarea lor de către operatorii economici autorizați de AM pentru colectare și tratare.

Stație de sortare

Presă cu cameră dublă

Platforma pentru sortarea reciclabilelor balotate

Stivuitor

Depozitarea deșeurilor

În corespundere cu obiectivele **Programului Național pentru Gestionarea Deșeurilor**, până în anul 2027, autoritățile publice locale sunt responsabile să asigure:

- reducerea numărului de depozite municipale cu 15%
- reducerea cantităților de deșeuri eliminate prin depozitare cu 25%

Până la crearea SMID, fiecare APL trebuie să **utilizeze doar gunoștile existente** pentru depozitarea deșeurilor. **Agenția de Mediu nu va permite crearea unor depozite noi**, altele decât cele regionale, planificate în conformitate cu SF pe fiecare RMD.

Conform [Regulamentului privind depozitarea deșeurilor](#), depozitele ce își încetează activitatea ca urmare a dezvoltării infrastructurii regionale de gestionare a deșeurilor, vor fi închise cu respectarea prevederilor prevăzute în capitolul VI din Regulament.

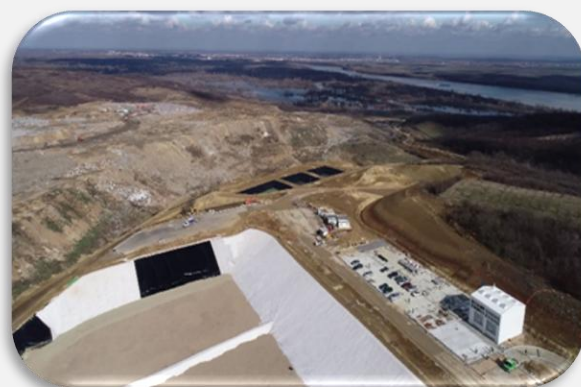
În situația în care depozitul în operare atinge circa 75% din capacitatea proiectată, autoritățile administrației publice locale vor iniția acțiuni de închidere a depozitului existent și vor conlucra la deschiderea unui depozit la nivel regional.

Depozit de deșeuri existent (neconform)

Depozit de deșeuri existent îngrădit

Depozit de deșeuri **regional (sanitar)**, care se va construi per fiecare RMD

Locația depozitelor de deșeuri regionale pentru RMD 5, 8 și 1 este indicată în Anexa nr.1 la îndrumar

Măsuri pentru operarea depozitelor neconforme existente, recomandate pentru APL-uri

Până la finalizarea construcției infrastructurii regionale pentru gestionarea deșeurilor, se recomandă de implementat soluții intermediare pentru a reduce impactul negativ asupra mediului și sănătății populației.

Plantarea de arbori și arbuști în jurul perimetrului depozitului poate reduce dispersia mirosurilor și a prafului. De asemenea, barajele de vânt pot limita răspândirea deșeurilor ușoare.

Compactarea și acoperirea regulată a deșeurilor eliminate. Tipuri de materiale ce pot fi utilizate pentru acoperire sunt solul, argila, compostul și straturi impermeabile de geomembrane, geotextile și geocompozite. Strat grosime pentru acoperire recomandat este de 10-20 cm în dependență de tip deșeu. Lista deșeurilor utilizată pentru remediere/izolare se prezintă în **anexa nr.5** din Regulamentul privind depozitarea deșeurilor.

Instalarea de panouri informative clare/vizibile despre ce nu poate fi depozitat și prezintă risc de incendiu. **Lista deșeurilor care nu sunt acceptate pentru depozitare** se prezintă în art. 16 alin. (5) din Legea nr. 209/2016 privind deșeurile, inclusiv orice alt tip de deșeu care nu satisface criteriile de acceptare, conform prevederilor **anexei nr. 2** din Regulamentul privind depozitarea deșeurilor.

Îngrădirea depozitului și controlul accesului prin instalarea camerelor pentru supraveghere video!

Taxă și/sau tarif gestionare deșeurii?

Taxa locală pentru salubritate este o plată obligatorie efectuată la bugetul unității administrativ-teritoriale. Pe lângă serviciul de colectare, transportare și eliminare a deșeurilor, această taxă include costurile pentru curățarea zăpezii și întreținerea căilor publice; dezinsecția, dezinsecția și deratizarea la obiectivele din domeniul public și domeniul privat al unității administrativ-teritoriale.

Consiliul local aprobă taxa de salubritate, conform art. 289 alin. (2) lit. p) din Codul Fiscal al RM, care va fi obligatorie pentru persoanele fizice din localitate. Responsabilitatea pentru colectarea taxei de salubritate revine, în acest caz, către APL, care va efectua ulterior o plată unică pentru serviciile prestate de Operator gospodăriilor din localitate.

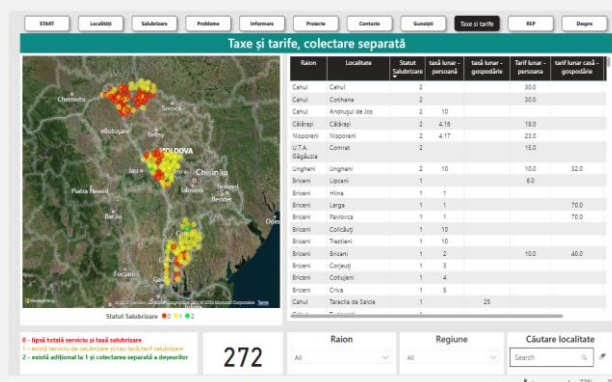
În această opțiune, operatorul va semna contract cu fiecare APL în baza căruia va fi asigurată prestarea serviciului tuturor gospodăriilor din teritoriul u.a.t. (conform Caietului de sarcini).

În cadrul Proiectului “Comunicare strategică privind managementul deșeurilor” finanțat de Suedia, A.O. E-Circular a realizat o analiză a taxelor/tarifelor pentru 3 regiuni de management a deșeurilor (RMD 5,8 și 1) din care fac parte 472 localități sau 289 primării.

Din total localități analizate, în 253 (54%) este organizat serviciul de salubritate și/sau colectare deșeurii de la populație, iar în 219 (46%) NU este aprobată nici taxă salubritate și nici tarif pentru serviciile publice de gestionare a deșeurilor municipale.

Tarif pentru serviciile publice de gestionare a deșeurilor municipale este o sumă calculată pe baza unui contract comercial între operatorii de salubritate și utilizatorii de servicii (cetățeni sau agenți economici). Spre deosebire de taxă, tariful reflectă costurile reale ale serviciilor de salubritate și poate varia în funcție de volumul deșeurilor, tipul acestora și frecvența colectării.

Tarifele sunt administrate de operatorii de salubritate, care pot fi companii private sau întreprinderi municipale. Aceștia au obligația de a furniza servicii adecvate în baza contractelor încheiate cu utilizatorii. Procedura de calcul a tarifului este reglementat prin [Hotărârea Guvernului nr. 881/2022, care definește metodologia de calcul al tarifelor.](#)

Link acces date despre taxe/tarife

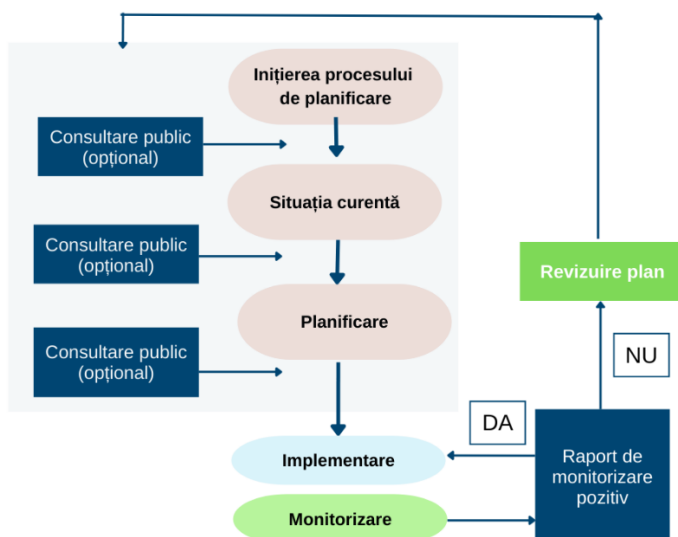

Program local pentru gestionarea deșeurilor

Conform prevederilor art. 37, alin. (3) din Legea 209/2016 privind deșeurile, Autoritățile Publice Locale sau asociațiile de dezvoltare intercomunitară din care acestea fac parte în termen de 1 an de la data aprobării Programului național pentru gestionarea deșeurilor sunt responsabile de elaborarea Programelor Locale de Gestionare a Deșeurilor (PLGD), acestea fiind principalul instrument de planificare strategică a gestiunii deșeurilor la nivel local.

PLGD oferă informații și îndrumări pentru a lua decizii importante în procesul de gestionare a deșeurilor (ex. prevenirea deșeurilor, reutilizarea materialelor, reciclarea și gestionarea deșeurilor municipale periculoase, etc), respectiv îmbunătățirea practicilor existente de gestionare a deșeurilor.

[Ghidul metodologic de elaborare](#) pentru elaborarea PLGD a fost aprobat de Ministerului Mediului prin Ordinul nr.44 din 12.03.2024.

Monitorizarea implementării PLGD va fi realizată de Ministerul Mediului în baza raportărilor efectuate de Autoritățile Publice Locale sau de către asociațiile de dezvoltare intercomunitară din care acestea fac parte în anul al 2-a și al 5-a de implementare, după modelul prezentat în anexa nr.7 la Ghid.

Figura nr. 1. Procesul de planificare și implementare PLGD

Anexa 1

Infrastructura pentru gestionarea deșeurilor în RMD 5,8 și 1

Sursa: Studiile de fezabilitate elaborate pentru RMD 5,8 și 1

RMD 5 (Ungheni, Nisporeni, Călărași)

1. Colectarea deșeurilor

No	Denumirea echipamentului/utilajului	Ungheni	Călărași	Nisporeni	Total
1.	Containere de metal 1.1 m ³ , pentru deșeuri reziduale	1 444	899	657	3000
2.	Containere 120 l, pentru deșeuri reziduale în zonele urbane	4 332	2 696	1 972	9 000
3.	Containere 120 l, pentru deșeuri reziduale în zonele rurală	6 596	4 103	3 001	13 700
4.	Containere 120 l, pentru deșeuri reciclabile în zona urbană	4 332	2 696	1 972	9 000
5.	Containere 120 l, pentru deșeuri reciclabile în zona rurală	6 596	4 103	3 001	13 700
6.	Containere metalice transparente de 1,1 m ³ , pentru materiale reciclabile	1 894	1 149	857	3 900
7.	Containere roll-on 9.8 m ³ , pentru C&D (deșeuri din construcții și demolări)	4	4	4	12
8.	Camioane de compactare, 16 m ³	3	2	2	7
9.	Camioane de compactare, 10 m ³	5	4	3	12
10.	Automobile pentru responsabilii de supraveghere	1	1	1	3
11.	Placi de beton pentru containere la punctele de colectare	2 638	1 898	1 364	5 900

2. Stații de transfer

No	Denumirea echipamentului/utilajului	Călărași	Nisporeni
1.	Camion cu remorcă cu cârlig	1	1
2.	Containere rulante (deschise), 40 m ³	8	8
3.	Compactor rulant	1	1
4.	Automobil pick-up	1	1
5.	Construcția stației de transfer din Nișcani TS	1	1

3. Sistem de monitorizare a colectării deșeurilor

No	Denumirea echipamentului/utilajului	Unități
1.	Etichete RFID (Identificarea frecvenței radio) pentru containere	52 300
2.	Sisteme GPS, sensor combustibil și cititor de RFID pentru camioane	25
3.	Sistem software pentru optimizare	1
4.	Servicii pentru primul an	25

RMD 5

4. Sortarea materialelor reciclabile, Ungheni

No	Denumirea echipamentului/utilajului	Unități
1.	Echipament pentru stația de sortare	1
2.	Construcția stației de sortare	1

5. Compostarea deșeurilor biologice, Ungheni

No	Denumirea echipamentului/utilajului	Unități
1.	Echipament pentru stația de compostare	1
2.	Construcția stației de compostare	1

6. Depozitarea deșeurilor, Ungheni

No	Denumirea echipamentului/utilajului	Unități
1.	Echipament pentru depozit	1
2.	Lucrări de construcție, faza inițială	1
3.	Lucrări de construcție, Celula 2	1
4.	Lucrări de construcție, Celula 3	1
5.	Închiderea Gropii de gunoi Niscani	1
6.	Închiderea altor Gropi de gunoi în Regiunea №5	1

RMD 8 (Briceni, Edineț, Dondușeni și Ocnița)

1. Colectarea deșeurilor

No	Denumirea echipamentului/utilajului	Briceni	Edineț	Dondușeni	Ocnița	Total
1.	Containere de metal 1.1 m ³ , pentru deșeuri reziduale	906	964	437	593	2 900
2.	Containere 120 l, pentru deșeuri reziduale în zonele urbane	1 786	3 487	867	1 760	7 900
3.	Containere 120 l, pentru deșeuri reziduale în zonele rurală	5 322	4 408	2 559	3 011	15 300
4.	Containere 120 l, pentru deșeuri reciclabile în zona urbană	1 786	3 487	867	1 760	7 900
5.	Containere 120 l, pentru deșeuri reciclabile în zona rurală	5 322	4 408	2 559	3 011	15 300
6.	Containere metalice transparente de 1,1 m ³ , pentru materiale reciclabile	1 015	1 190	490	705	3 400
7.	Containere roll-on 9.8 m ³ , pentru C&D (deșeuri din construcții și demolări)	4	6	2	4	16
8.	Camioane de compactare, 16 m ³	2	2	2	1	7
9.	Camioane de compactare, 10 m ³	4	4	2	2	12
10.	Automobile pentru responsabili de supraveghere	1	1	1	1	4
11.	Placi de beton pentru containere la punctele de colectare	1 875	1 995	904	1 226	6 000

2. Stații de transfer

No	Denumirea echipamentului/utilajului	Edineț	Briceni
1.	Camion cu remorcă cu cârlig	1	1
2.	Containere rulante (deschise), 40 m ³	10	10
3.	Compactor rulant	1	1
4.	Automobil pick-up	1	1
5.	Construcția stației de transfer din Briceni (capacitatea 12,000 tone/an)	1	1

3. Sistem de monitorizare a colectării deșeurilor

No	Denumirea echipamentului/utilajului	Unități
1.	Etichete RFID (Identificarea frecvenței radio) pentru containere	52 700
2.	Sisteme GPS, sensor combustibil și cititor de RFID pentru camioane	21
3.	Sistem software pentru optimizare	1
4.	Servicii pentru primul an	21

RMD 8

4. Sortarea materialelor reciclabile, Dondușeni

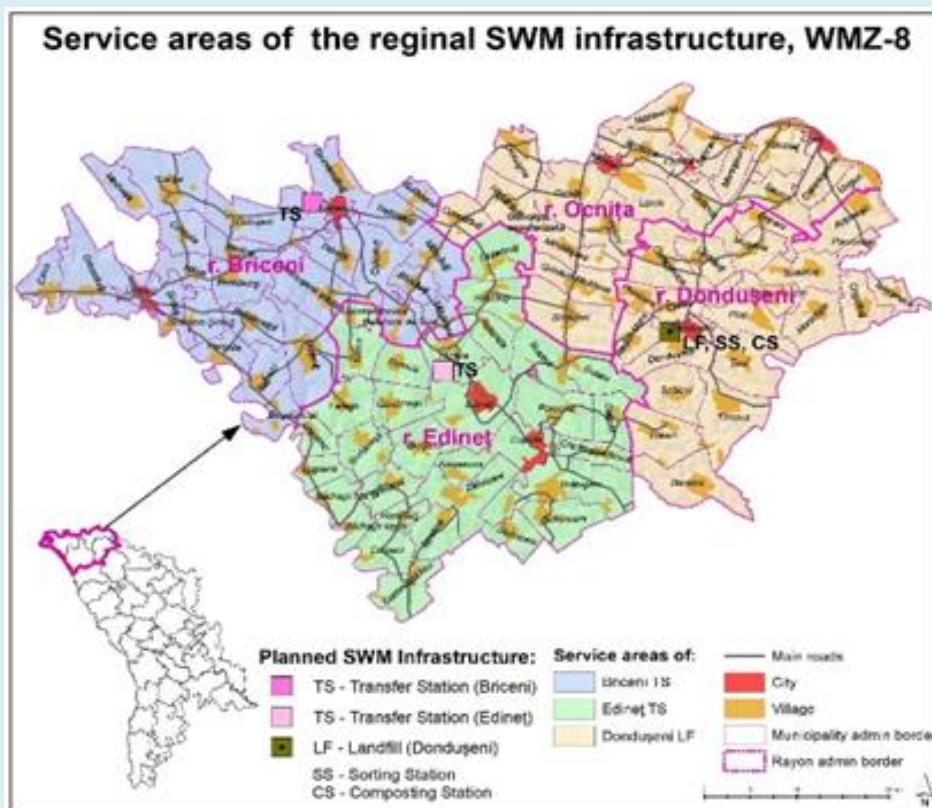
No	Denumirea echipamentului/utilajului	Unități
1.	Echipament pentru stația de sortare	1
2.	Construcția stației de sortare (Capacitate 4 000 tone/an)	1

5. Compostarea deșeurilor biologice, Dondușeni

No	Denumirea echipamentului/utilajului	Unități
1.	Echipament pentru stația de compostare	1
2.	Construcția stației de compostare (Capacitate 1 000 tone/an)	1

6. Depozitarea deșeurilor, Dondușeni

No	Denumirea echipamentului/utilajului	Unități
1.	Echipament pentru depozit	1
2.	Lucrări de construcție, faza 1, groapa 1 – 180 000 m ³	1
3.	Lucrări de construcție, secțiunea 2 - 180 000 m ³	1
4.	Lucrări de construcție, secțiunea 3 - 290 000 m ³	1
5.	Închiderea Gropii de gunoi din Briceni	1
6.	Închiderea Gropii de gunoi din Edineț	1
7.	Închiderea Gropii de gunoi din Ocnitza	1
8.	Închiderea Gropii de gunoi din Dondușeni	1

RMD 1 (Cahul, Cantemir, Taraclia, Ceadâr-Lunga, Vulcănești și Comrat)

1. Colectarea deșeurilor

No	Denumirea echipamentului/utilajului	Cantemir	Taraclia	Cahul	Comrat	Total
1.	Containere de metal 1.1 m ³ , pentru deșeuri reziduale	539	1 190	1 702	919	4 350
2.	Containere 120 l, pentru deșeuri reziduale în zonele urbane	451	4 492	6 352	3 605	14 900
3.	Containere 120 l, pentru deșeuri reziduale în zonele rurală	3 779	5 236	7 560	3 925	20 500
4.	Containere 120 l, pentru deșeuri reciclabile în zona urbană	454	4 514	6 340	3 592	14 900
5.	Containere 120 l, pentru deșeuri reciclabile în zona rurală	3 837	5 003	7 675	3 985	20 500
6.	Containere metalice transparente de 1,1 m ³ , pentru materiale reciclabile	518	1 387	2 021	1 104	5 030
7.	Containere roll-on 9.8 m ³ , pentru C&D (deșeuri din construcții și demolări)	4	4	4	4	16
8.	Camioane de compactare, 16 m ³	1	2	4	2	9
9.	Camioane de compactare, 10 m ³	2	3	5	3	13
10.	Camioane de compactare, 6 m ³	3	4	6	3	16
11.	Automobile pentru responsabilii de supraveghere	1	1	1	1	4
12.	Placi de beton pentru containere la punctele de colectare	957	2 077	2 823	1 523	7 380

2. Stații de transfer

No	Denumirea echipamentului/utilajului	Cantemir	Taraclia	Comrat
1.	Camion cu remorcă cu cârlig	1	2	2
2.	Containere rulante (deschise), 40 m ³	8	12	12
3.	Compactor rulant	1	1	1
4.	Automobil pick-up	1	1	1
5.	Construcția stației de transfer din Cantemir (capacitatea 8,000 tone/an)	1	1	1

3. Sistem de monitorizare a colectării deșeurilor

No	Denumirea echipamentului/utilajului	Unități
1.	Etichete RFID (Identificarea frecvenței radio) pentru containere	80 180
2.	Sisteme GPS, sensor combustibil și cititor de RFID pentru camioane	43
3.	Sistem software pentru optimizare	1
4.	Servicii pentru primul an	43

RMD 1

4. Sortarea materialelor reciclabile, Cahul

No	Denumirea echipamentului/utilajului	Unități
1.	Echipament pentru stația de sortare	1
2.	Construcția stației de sortare (capacitate 6,000 tone/an)	1

5. Compostarea deșeurilor biologice, Cahul

No	Denumirea echipamentului/utilajului	Unități
1.	Echipament pentru stația de compostare	1
2.	Construcția stației de compostare (capacitatea 1,600 tone/an)	1

6. Depozitarea deșeurilor, Cahul

No	Denumirea echipamentului/utilajului	Unități
1.	Echipament pentru depozit	1
2.	Lucrări de construcție, faza 1, groapa 1 – 289,000 m3	1
3.	Lucrări de construcție, groapa 2 – 362,500 m3	1
4.	Lucrări de construcție, groapa 3 – 432,500 m3	1
5.	Închiderea și re-cultivarea unui nou depozit după exploatare	1
6.	Reabilitarea/ re-cultivarea depozitului existent	1

Surse legislative

- [Legea nr 1402 din 24.10.2002](#) serviciilor publice de gospodărie comunală
- [Legea 209/2016](#) privind deșeurile
- [Hotărârea Guvernului nr. 248/2013](#) cu privire la aprobarea Strategiei de gestionare a deșeurilor în Republica Moldova pentru anii 2013-2027
- [Hotărârea Guvernului nr. 939/2023](#) pentru aprobarea Regulamentului privind depozitarea deșeurilor
- [Hotărârea Guvernului nr. 881/2022](#) pentru aprobarea Metodologiei privind calcularea tarifelor la unele servicii publice de gestionare a deșeurilor municipale.
- [Hotărârea Guvernului nr. 972/2023](#) cu privire la aprobarea Programului Național pentru gestionarea deșeurilor pe anii 2023-2027
- [Hotărârea Guvernului nr. 99/2018](#) pentru aprobarea listei deșeurilor
- [Legea nr.17/2023](#) cu privire la asociațiile de dezvoltare intercomunitară
- [Hotărârea Guvernului nr. 609/2023](#) pentru punerea în aplicare a prevederilor Legii nr. 17/2023 cu privire la asociațiile de dezvoltare intercomunitară
- [Ordinul Ministerului Mediului nr 44/2024](#) cu privire la aprobarea **Ghidului metodologic** de elaborare a Programelor locale de gestionare a deșeurilor
- [Hotărârea Guvernului nr. 495/2024](#) cu privire la aprobarea Programului de promovare a economiei verzi și circulare în Republica Moldova pentru perioada 2024-2028
- [Proiectul de lege](#) cu privire la serviciul public de salubritate

Alte surse utile

- [Studiile de fezabilitate pentru](#) RMD 1, 5 și 8
- [Lista sistemelor colective](#) autorizate privind Responsabilitatea Extinsă a Producătorului
- Date acces [operatori autorizați](#) colectare, transportate și tratare per tipuri de deșeuri
- [Resurse informaționale utile](#) privind gestionarea deșeurilor
- [Materiale despre compostare](#) și colectare separată deșeuri